

Kijk, daar lopen we: mijn vader en ik. En het is een behoorlijk wonder dat we daar gaan, met z'n tweeën. Je ziet het niet direct aan ons, we lijken doodgewoon. Maar... Ik zal 't uitleggen.

Je denkt misschien dat er geen wonderen meer gebeuren. Dat dat soort dingen oubollige verzinsels zijn, iets van vroeger. Harry Pottergedoe. Of sprookjesgedoe, toen er in iedere put een geest woonde en je kon verdwalen in het bos, om uit te komen bij het huis van een kinderetende heks.

Maar die gedachten van je kloppen niet. Echt niet. Want wonderen gebeuren nog steeds! Misschien is het alleen maar zo dat niemand ze meer opmerkt, omdat iedereen voortdurend op zijn of haar telefoon loopt te staren. En omdat je in een bos niet meer kunt verdwalen, omdat er overal bordjes staan waarop je kunt lezen waar je naartoe moet. En die je had gemist *omdat* je naar je telefoon liep te gluren. Waardoor je toch verdwaald raakte...

Ik zeg niet dat ik zelf geen mobieltje heb. Natuurlijk heb ik dat. Zo uitzonderlijk ben ik niet. Maar... een hele tijd lang, zeg van m'n elfde tot en met m'n dertiende, keek ik er nauwelijks op. Gewoon omdat ik bijna nooit berichten kreeg; ik had toen geen vriendinnen.

Ik had ook geen TikTok of Snapchat. Interesseerde me niet. Want dat ging constant over allerlei vrolijke mensen die vrolijke dingen deden met andere vrolijke mensen of met vrolijke huisdieren. Dat ergerde me; zo vrolijk was ik niet.

En daarbij had ik iets anders: de duinen. En mijn vader, dat ook.

Klinkt dit raar? Kan me niet schelen. Het was zoals het was. En geloof me: het wordt nog veel vreemder.

Ik ben Lio, trouwens.

Niet Lio Trouwens, maar Lio Raven. Als je begrijpt wat ik bedoel.

En dit is m'n verhaal. Mijn beschrijving van wat er écht is gebeurd. De waarheid.

De waarheid is wel iets bijzonders, geloof ik – want, nou ja, iedereen liegt voortdurend. Met bakken tegelijk! Dat begint zodra je wakker bent. Neem bijvoorbeeld de jongetjes op m'n school, 's ochtends, als ze elkaar tegenkomen in de gang.

'Hoe gaat-ie?' vraagt de een dan.

En dan zegt de ander: 'Lekker, man, lekker.'

Flauwekul! Want misschien heeft dat joch dan de halve nacht wakker gelegen, heeft-ie koppijn en had-ie slaande ruzie met z'n ouders. Liegen, of je anders voordoen, moet je dus leren. Leugens horen erbij, dat bedoel ik maar – het is zelfs van levensbelang, geloof ik, dat je goed kunt liegen. Het zou een vak op school moeten zijn.

Maar niet hier! Niet in m'n verhaal. Als je schrijft hoeft je niets op te houden of te fantaseren. Gewoon, omdat je de

kop van degene die het leest niet voor je hebt. Zodat je niet allerlei twijfels bij de ander ziet en je dus niet het gevoel krijgt dat je je in bochten moet wringen om zo iemand te overtuigen over hoe 't is gelopen. En ook omdat je niet meteen allerlei opgeklopte, grappig bedoelde reacties krijgt – zoals online.

Als je schrijft kun je bij jezelf blijven. En bovendien heb je dan een soort rust. De rust om alles te overdenken.

Maar waar 't om gaat is dat ik je dit alles wil vertellen. Daarom heb ik dit geschreven: omdat ik wil dat je dit weet. Zodat je er wat meer van begrijpt, misschien. En zodat je na het lezen zult zeggen: 'Jezus, ja... Wonderen bestaan dus echt nog...'

Goed. Daar gaat-ie, opnieuw. Ik laat 't in de duinen beginnen.

Kijk, daar lopen we: mijn vader en ik. In een behoorlijk tempo, want tijdens wandelingen liep-ie niet te sloffen. Je zou verbaasd zijn als je hem langs zag komen. Want hij zag eruit alsof-ie was opgedoken uit een andere eeuw: in een lange regenjas uit het jaar achttienhonderd (of iets dergelijks) – een vodderig, versleten ding met vlekken. En daarbovenuit een grotendeels kaal hoofd, met enkel wat gruisbruin, pluizig haar aan de zijkanten. Meestal een brillette met ronde glazen, steunend op z'n neus.

Mijn vader, de pionier. De prehistorische ontdekkingsreiziger. Alleen de verrekijker die rond z'n hals bungelde was modern.

De duinen om ons heen zijn mooi. Weids en golvend. De schelpenpaden knisperen onder je voeten. Maar die namen we meestal niet, want daar liepen of fietsten mensen; bezoekers, die bezig waren aan een *recreatief dagje* in *de frisse natuur* of zoiets.

M'n vader en ik waren daar niet mee bezig, we waren op zoek naar iets anders; wij keken naar degenen die hier woonden: de dieren.

Zoals je van een mens kunt houden, zo kun je dat ook van een landschap doen. De dieren doen dat, die zoeken dit landschap op. Die maken holen of nesten op de heuvels met het helmgras en de prikkelstruiken. Die ver-

stoppen zich in de dennenbossen en vinden voedsel in de drassige dalen, tussen het riet van de glanzende poeltjes water.

En daar konden we ze vinden. Daar bespiedden we de vogels die we tegenkwamen. En de zandhagedissen. De vossen, de vleermuizen, de konijnen, de herten. M'n vader werd dolenthousiast als hij een wezel zag rennen.

Maar dit moet ik erbij zeggen: van katten hield-ie niet. Die zagen we ook struinen, een enkele keer. Z'n mond kreeg dan iets verontwaardigds, ja, dáár had-ie een hekel aan. Die, zei hij, hoorden hier niet thuis.

Ook van mensen hield hij niet erg, trouwens. Misschien omdat die hier ook niet hoorden.

Maar *hij* hoorde hier wel, vond-ie. En als ik achter 'm liep, leek dat ook zo. Dan was het of ik naar een scharrelend, rechtop lopend beest keek.

Hij stopte ineens en draaide zich om.

'Lio!'

'Wat?'

'Wat is dat?'

Ik had 't al opgemerkt: wat verderop zat een vogeltje op een struik. Ik wist ook al wat het was. Maar om 'm te treiteren zei ik: 'Dat is een suikermus.'

Even zag ik een soort afgrijzen op z'n gezicht. En daarna begon-ie te grijnzen. 'Oké. Wat is het echt?'

'Een gevlekte blafgors.'

'Kindje? Heb je geen zin meer om te lopen? Wil je terug?'

'Hoeveel?'

Hij begon nu nog breder te grijnzen. 'Daar gaan we weer. Goed. Je krijgt eh... drie euro als je het weet.'

'Vijf.'

‘Ik trek vijf euro van je zakgeld af als je het *niet* weet!’
‘Je hoeft je niet op te winden, *Otto*. Roodborsttapuit.’
Hij voelde in zijn jaszak. Hij trok een biljet van vijf euro tevoorschijn. ‘Hier.’
‘Ik stuur wel een Tikkie,’ zei ik.
En ik stapte langs hem heen.

Algauw liep hij weer voor me uit. ‘De man die jij ooit krijgt zal een harde onderhandelaar worden,’ hoorde ik hem zeggen.

‘Wie zegt dat ik een man wil?’

Hij had daarna nog allerlei vragen kunnen stellen, na m’n opmerking, bedoel ik. Maar dat deed-ie niet, hij keek alweer naar de lucht. En naar de prikkelstruiken. En naar de hellingen in de verte. Daar bleef z’n blik steken; er stonden drie damherten.

Weer verderop kwamen we uit bij een pad. Een echtpaar kwam keuvelend angewandeld. We wachtten tot ze uit het zicht waren verdwenen.

Ik zei het al: hij had ’t er niet op. Met mensen had hij het liefst zo min mogelijk te maken, hij ontweek ze. Meestal ging dat makkelijk, want we woonden – en wonen – in een vrijstaand huis aan de rand van de duinen.

Ooit hadden m’n ouders een bouwval gekocht. Die stond te midden van wat dennen, aan het einde van een paadje. Dat paadje kwam uit bij een verharde weg. En als je die weg een stuk volgde, kwam je uit bij een dorp.

Maar hier waren m’n ouders dus neergestreken, een paar jaar nadat ik was geboren. Van die bouwval hadden ze een huis gemaakt. Had m’n vader meegewerkt aan het metselen van muren of het aanleggen van stroomkabels?

Had-ie geschilderd of getimmerd of met tegels gesjouwd? Ik kon ’t me niet voorstellen. Hij deed geen bal, namelijk. Ik had hem serieus nog nooit zien lopen met een hamer of een schroevendraaier. Dus ik vermoedde dat m’n moeder het meeste had gedaan; zij had waarschijnlijk staan behangen of zelfs dakpannen gelegd. En m’n vader had, denk ik, alleen maar van een afstand aanwijzingen geroepen. Dáár was-ie goed in.

M’n moeder, daar heb ik het nog niet over gehad.

Ze is dood, ik zeg ’t maar meteen. Gestorven toen ik zes was, aan een ziekte. Ik heb nog een paar herinneringen aan haar:

Herinnering 1: Ik liep langs de border achter ons huis. En opeens leek ’t me een goed idee om bloemen te gaan plukken, misschien wel voor haar, want ik wist dat ze van bloemen hield. Ik trok dus wat paarse irissen naar me toe, ik knakte de stelen. En nauwelijks had ik dat gedaan of de achterdeur ging open. En daar stond m’n moeder en ze riep: ‘Zeg! Ben jij helemaal *gek* geworden?!’ Heel boos. Daarom weet ik dat waarschijnlijk nog.

Herinnering 2: Mijn ouders zouden op een avond naar een feest gaan, van vrienden. Ik lag al in bed, in m’n slaapkamer op de eerste verdieping. En nu kwam m’n moeder daar binnen en ze was anders. Opgemaakt. Met opgestoken haar. Gekleed in een rode, dofglanzende jurk die ik nog nooit had gezien. ‘Jezus, wat ben jij *mooi*,’ zei ik. Ik was echt verbijsterd dat ze er zo opgetut kon uitzien. Want verder liep ze altijd rond in slobbertruien en spijkerbroeken. Ze glimlachte en gaf me een zoen, omgeven door een

wolk van parfum, die nog een tijd bleef hangen in m'n slaapkamer.

Herinnering 3: Mijn ouders lagen op een ochtend in bed, in hun slaapkamer onder het dak. Ik kwam bij hen liggen, naast hen, want ze lagen omstrengeld op één helft. We zullen wel hebben gepraat, maar ik kan me niet meer herinneren wat we zeiden. Alleen dat het *goed* was. Dat alles goed was, omdat ze op dat moment gelukkig waren, met elkaar en met mij. Ik trok de gordijnen open. En nauwelijks had ik dat gedaan of er kwam een man omlaag door de lucht. Een parachutist, hangend aan zo'n enorme, uitgeklapte paraplu. Hij landde ergens verderop in de duinen.

Herinnering 4: M'n moeder en ik maakten een wandeling achter ons huis. We hadden nauwelijks een paar minuten gelopen of ze zonk neer in de berm, hijgend en bleek. 'Het gras is nat,' zei ik. 'Haal je vader,' zei ze zacht. En daarbij keek ze hulpeloos omhoog. Met een blik waar ik bang van werd. Ik rende toen over het slingerende pad terug naar huis en het was ineens alsof ik door een doolhof holde. Achter iedere bocht begon weer een volgende bocht. Eindeloos ging dat door.

Als ik even nadenk heb ik nog wel meer herinneringen. Maar ik ga je hier niet mee lastigvallen. Ik ga je niet vertellen hoe ze in bed lag en hoe ik stil moest zijn of hoe m'n vader rondslofte als een tijger in een te kleine kooi. Ga ik het niet over hebben. M'n moeder was op een dag verdwenen, daar komt 't op neer. M'n vader kwam me van school halen en misschien heeft hij 't me toen uitgelegd.

Misschien ook niet. Het werd me in ieder geval duidelijk dat ze niet meer terug zou komen.

'Mis je je moeder?'

Ik herinner me dat iemand in de klas dat vroeg. Ik vond dit de meest stomme vraag die je kon stellen.

Alles was *anders* geworden, dat was het enige wat door me heen ging. Ik zag toen opnieuw de begrafenis voor me. Door sommige mensen werd ik omhelsd, m'n vader stond in een te nauw, zwart pak in mijn buurt. Met een gezicht als een masker.

Lange tijd deed hij daarna zo goed als niets. Een paar maal heb ik 'm 's nachts horen snikken. Dat gesnuif en gehik in het donkere huis, achter de deur van wat *hun* slaapkamer was geweest, was iets vreselijks. Misschien heb ik toen besloten om nergens meer over te klagen. Om 'm, zoveel als ik kon, te helpen met verder leven.

Een stilte was over ons neergedaald. Want dát is het rare als er iemand verdwijnt: de mensen die zijn achtergebleven kijken elkaar plotseling aan. Onwennig. Alsof ze denken: wat moet ik ook alweer tegen die persoon *zeggen*, nu die ander waar ik meestal tegen praatte er niet meer is?

Mijn vader en ik, we moesten aan elkaar wennen, zeker. Ondanks mijn medelijden kon ik me enorm aan hem ergeren. Omdat ik vanaf die tijd steeds meer moest gaan doen. Omdat *iemand* 't moest gaan doen, zodat niet alles in elkaar zou vallen. Het dragen van de volle vuilniszakken bijvoorbeeld, naar de plastic bak langs de verharde weg, dat was plotseling een van mijn taken.

Het zat me dwars dat ik nu kennelijk een soort huishoudster was geworden. Een paar keer heb ik hierom die vuilniszakken voor de deur van m'n vaders studeerkamer

gezet. En daarna klopte ik aan en vervolgens holde ik weg. Dan hoorde ik vanuit de huiskamer hoe hij opendeed. Hij moest daarna die zakken hebben gezien – maar: *hij liet ze daar staan!* Hij klapte na een zonderlinge pauze de deur gewoon weer dicht. En dus sjouwde ik die stinkzakken dan alsnog naar de weg.

Maar dat zijn allemaal geen dingen die je antwoordt op zo'n achterlijke vraag.

'Pap?'

'Ja?'

'Is er iets na de dood?'

Hij stond opeens stil. Zonder me aan te kijken.

Ik hoorde hoe hij z'n keel schraapte. 'Ach... daar hebben we het toch wel eens over gehad?'

Dit was het juiste moment. Het moment, bedoel ik, om hem aan het praten te krijgen. In ons huis gebeurde dat namelijk maar zelden. Hij was zwijgzaam geworden. Misschien was hij dat altijd geweest, en had m'n moeder dat doorbroken. Maar sinds ze weg was, was-ie dus nog meer in zichzelf gekeerd, zat-ie alleen maar wat te lezen of iets in te tikken achter z'n computer. Ik kon 'm vragen stellen, natuurlijk, maar als ik dat niet deed, kwam er maar weinig uit.

Maar in de duinen was dat soms opeens anders. Hij leek daar wat gelukkiger, wat meer ontspannen.

'Gaat dit over je moeder?'

'Ja,' zei ik.

Hij haalde zijn schouders op. 'Die is nog ergens,' zei hij zacht. 'Of liever: weer.'

'Waar dan?'

'Weet ik niet, Lio. Maar wel op de wereld.'

'Moeten we haar niet gaan zoeken?'

'Meisje... Ik zal het je nog een keer uitleggen: ze is teruggekeerd in een andere vorm.'

'Een andere vorm? Is ze een watertor geworden? Of een eekhoorn of zo?'

Nu draaide hij zich om. Met een frons in zijn voorhoofd. 'Welnee, natuurlijk is ze weer een mens geworden! Dat heet reïncarnatie. Mensen komen terug als een volgend mens! *Ze reïncarneren*. Dat is een *zekerheid*.'

Ik zag op dat ogenblik een buitelandse, zwenkende kraai overvliegen. Het leek even net alsof ik keek naar een mens die veren had gekregen.

Hij snoof. 'Ook ikzelf heb herinneringen uit een vorig leven.'

'Wat voor leven?'

'Ik woonde toen in India.'

Ik knikte. Hij had 't me al verteld, zeker. Maar ik wilde het best nog een keer horen; ik hoopte op nieuwe details.

'Ik had daar heldere beelden van toen ik klein was,' zei hij, starend naar een bosrand verderop. 'Ik zag toen landschappen... ergens bij een rivier, misschien wel de Gan- ges. Er was daar een groepje palmbomen in de buurt van onze hut. En daar verfdn we lappen stof. Okergeel, ultramarijnblauw... Ik heette toen Kishan. Ik hoorde dat mijn moeder roepen. "Kishan!"'

Ik grinnikte. 'Ja hoor, Otto.'

'Respect, meisje!' zei hij scheef glimlachend. 'Ik heb mezelf in dit leven geen Otto genoemd. Ik heb nooit van die naam gehouden... Maar goed. We verfdn dus stoffen. Zwaar werk. Mijn ouders waren arm. En ze gingen vroeg dood. Te veel giftige dampen ingeademd waarschijnlijk,

van die verf. Ik ben toen gaan zwerven.'

'Weet je dat nog allemaal?'

Hij knikte, half overtuigd. 'Ik ben gaan bedelen, aan de rand van een stad. Met een paar andere zwerfkinderen sliep ik buiten. Heel eenzaam en hard. Pas later kon ik weer ergens gaan werken. Ik heb pannenkoekjes staan bakken bij een oven. Ook heel zwaar, de hele dag stond ik in de walmende hitte.'

'O,' zei ik. 'En daarom bak je dus nooit pannenkoeken voor mij.'

Hij bromde iets. 'Ik heb daar toen een hekel aan gekregen, denk ik. Zoiets werkt door in een volgend leven.'

En nu draaide hij zich van me af en liep verder. Ik keek naar z'n ronde, wegschuivende rug. Het was weer zo typisch: hij had z'n zegje gedaan en dus vertrok-ie gewoon, zonder een woord. Natuurlijk liep ik achter hem aan.

Toen hij wat verderop weer stilstond, om naar twee overkomende aalscholvers te kijken, zei hij: 'Jij hebt toch een hekel aan sneeuw?'

'Ja, en?'

Hij liet z'n kijker zakken. Hij zette z'n bril, die hij had afgedaan, weer op. 'Dat heb je niet zomaar.'

'Hoezo? Heb je me vroeger in de sneeuw laten vallen of zo?'

Ik wist best wat-ie bedoelde.

'Welnee. Dat is óók een herinnering uit een vorig leven. Van *jou*! Kennelijk is er iets naars gebeurd in de sneeuw. Misschien ben je erin gestorven.'

'Jij hebt een hekel aan katten,' zei ik.

'Dat is iets anders,' zei hij. 'Katten vreten vogels.'

En daarop knikte hij weer, alsof hij zijn zaak nu echt wel had bewezen.

*

Ik kookte die avond opnieuw. Op zich geen probleem, elke gek kan wel rijst koken of een moot vis bakken. Om een salade klaar te maken hoeft je alleen maar wat groenten te wassen en daar flikker je dan een sausje uit een fles doorheen. Koken is simpel.

Maar je moet 't wél doen! Ik weet niet precies meer hoe het zo was gegroeid, maar m'n vader verwachtte iedere avond, ergens tussen zes en zeven, dat zijn diner werd opgediend. Andere ouders bereidden eten voor hun kinderen, dat zag je in iedere film. Maar Otto Raven – m'n vader – ging ervan uit dat z'n voedsel als vanzelf naar hem toe kwam zweven; hij hoefde alleen maar aan tafel te gaan zitten.

Had ik een toets de volgende dag? Had ik een berg huiswerk? Moest ik de was nog ophangen? Het interesseerde hem niet. Ergens was er, kortom, iets helemaal verkeerd gegaan sinds de dood van m'n moeder.

Om 'm te pesten maakte ik soms alleen een maaltijdsalade. Wat avocado, een paar tomaten, twee gekookte eieren... Had je het gezicht van m'n vader moeten zien als ik dat voor 'm neerzette!

'O...' zei hij dan, met een soort verontruste blik. 'Alleen maar groenten.'

'Ja,' zei ik. 'Erg gezond.'

'Een lange wandeling gemaakt!' bromde hij dan nijdig.

'Ja, ik ook,' zei ik.

'Kindje... Ik moet daarna iets stevigs eten.'

'Je wordt vadsig, Otto.'

Even begon-ie dan te grijnzen, want het was waar. Hij was tamelijk zwaar.